

Omgevingsdienst Noord-Holland Noord

T.a.v. [REDACTED]

Afdeling Regulering Leefomgeving, team natuurbescherming

Dampden 2

1624 NR Hoorn

BREDA »

Asselbergsstraat 12
4815 AA BREDA

NUENEN »

Collse Heide 48
5674 VN NUENEN

RIJKEVOORT »

Veldweg 11
5447 BH RIJKEVOORT

Per e-mail : postbus@odnhn.nl

Vestiging, datum : Nuenen, 21 augustus 2025

Ons kenmerk : 2501293

Uw kenmerk : RE: OMG-054732 verzoek om aanvulling Circuit Zandvoort

Behandeld door : [REDACTED]

Telefoonnummer : [REDACTED]

Gecontroleerd door : [REDACTED]

Betreft : **Zaaknummer OMG-054732 verzoek om aanvulling Circuit Zandvoort,**
verzonden: 6 augustus, 2025

T. 088 44 02 900

E. info@tritium.nl

I. www.tritium.nl

Geachte [REDACTED], beste [REDACTED]

Wij hebben van u op 6 augustus 2025 een verzoek tot aanvulling van onze aanvraag voor een wijzigingsbesluit van de ontheffing met kenmerk OD.344261 ontvangen. De wijziging ziet toe op het verlengen van de aanwezigheid van de halfverharding en de tijdelijke tribunes op het Circuit Zandvoort zoals benoemd in de voorgenoemde ontheffing (Zaaknummer OMG-054732/DMS503901).

De aanvraag betreft een flora- en fauna-activiteit.

1. Beantwoording vragen

1. Wij verzoeken u de data welke u hebt gevonden bij de monitoring meer te duiden, waarbij u aangeeft of er mogelijk sprake is van een verandering in de populatie binnen het circuit. Hierbij verzoeken wij u de volgende punten mee te nemen:

- Bekende landelijke of plaatselijke trends; zijn deze vergelijkbaar met de gevonden data op het circuit. Denk hierbij aan de volgende bronnen: [raxon-96-los](#), [Fauna van de duinen, 1990-2023 | Compendium voor de Leefomgeving](#) en [Reptielen van de Habitatrichtlijn, 1994-2023 | Compendium voor de Leefomgeving](#)*
- Mogelijke verklaringen, zoals uw onderbouwing dat er in de eerste jaren meer individuen zijn geweest doordat de soorten net zijn overgezet en lagere aantallen door een warmer jaar. Wij verzoeken u dit te onderbouwen met bronnen.*

Wij verzoeken u de data welke u hebt gevonden bij de monitoring meer te duiden, waarbij u aangeeft of er mogelijk sprake is van een verandering in de populatie binnen het circuit.

Wij hebben al aangegeven dat de verzamelde data niet geschikt zijn om een mogelijk verandering van beperkte omvang waar te nemen van het aantal aanwezige exemplaren zandhagedissen. De

beperkte hoeveelheid data en de termijn van meten is te beperkt om invloeden van toeval en geluk te verkleinen. Daarnaast valt de variatie in de aantallen waargenomen hagedissen tussen de verschillende rondes binnen wat je 'normaal' zou verwachten. Dat geldt ook voor de variatie tussen de jaren.

Wat met zekerheid gesteld kan worden, is dat ook na de verbouwing van het circuit zowel zandhagedissen als rugstreeppadden aanwezig zijn gebleven en waargenomen worden in te verwachte aantallen. Gemiddeld worden er 27,5 waarneming van zandhagedissen per jaar gedaan van een populatie die geschat kan worden op circa 130 exemplaren. De afwijking van het gemiddelde in het laatste teljaar is bijvoorbeeld 9 %, wat verwaarloosbaar is.

Derhalve handhaven de populaties zich en vindt er van beide soorten jaarlijks aantoonbaar voortplanting plaats binnen het circuitgebied. Er worden elk jaar juveniele zandhagedissen waargenomen en eistrengen, larven en juveniele rugstreeppadden.

Dit zijn onweerlegbare bewijzen dat de populaties zich duurzaam handhaven binnen het circuitterrein. Er is geen belangrijke afname in het aantal waarnemingen geconstateerd.

Hierbij verzoeken wij u de volgende punten mee te nemen:

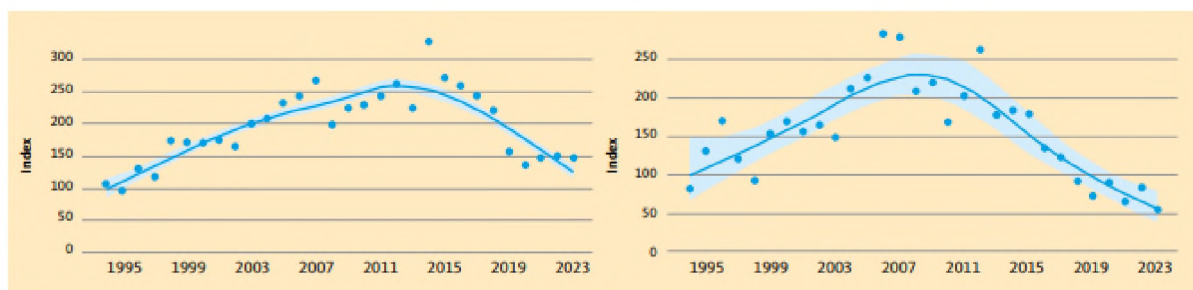
- *Bekende landelijke of plaatselijke trends; zijn deze vergelijkbaar met de gevonden data op het circuit. Denk hierbij aan de volgende bronnen: [raxon-96-los](#), [Fauna van de duinen, 1990-2023](#) | [Compendium voor de Leefomgeving](#) en [Reptielen van de Habitatrichtlijn, 1994-2023](#) | [Compendium voor de Leefomgeving](#)*

Bij onze beantwoording d.d. 16 juli 2025 van de eerdere vragen zijn we reeds ingegaan op de meest recente versie, 2024, van het Compendium voor de Leefomgeving. Daarin is de trend sinds 1994 meegenomen. Hierna zullen we naar aanleiding van uw vraag nog andere gegevens behandelen, maar die leiden, voor zover al relevant, niet tot andere inzichten.

Een studie uit 2025 uitgevoerd door Ravon beschrijft 30 jaar monitoring van zandhagedissen in de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD).

De AWD zijn direct ten zuiden van het natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid gelegen, waar het Circuit Zandvoort bij is gelegen. De gegevens over de AWD zijn geschikt om als referentie te gebruiken omdat de AWD gezien de ligging vergelijkbare omstandigheden (biotische en abiotische) bezitten en daarnaast behoren bij dezelfde meta-populatie zandhagedissen.

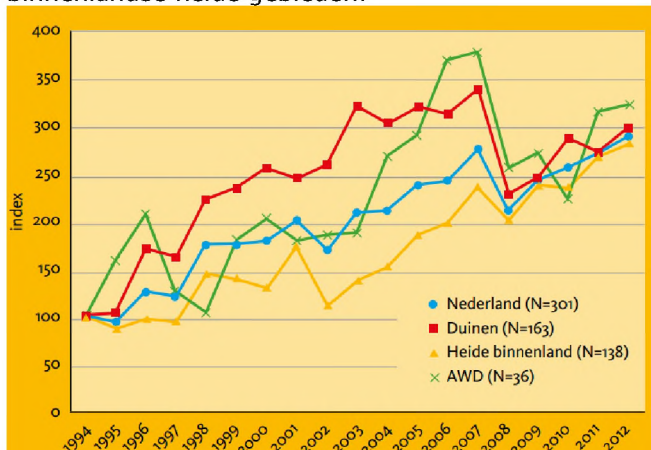
Daarin is een stijging van de populatie zichtbaar sinds de jaren 1990 en eerste decennium van de 21e eeuw, maar vanaf circa 2010 een duidelijke afname. De oorzaken worden genoemd: overbegrazing door damherten heeft geleid tot een afname van structuur in de vegetatie, wat nadelig is voor zandhagedissen. Tegelijkertijd namen konijnen in aantallen af, terwijl zij juist bijdragen aan het creëren van gevarieerde vegetatie. Sinds 2016 is de hertendruk verminderd door afschot en er lopen experimenten met herintroductie van konijnen.

Figuur 1 en 2. Trend zandhagedis landelijk (links) en voor de Amsterdamse Waterleidingduinen (rechts). (Bron: NEM RAVON/CBS)

Bron: <https://natuurtijdschriften.nl/pub/1027031/RAVON2025027001001.pdf>

Uit een **Ravon studie uit 2014** komt het volgende naar voren: De zandhagedis in de AWD neemt sinds 1993 toe. Deze toename loopt parallel met de toename in zowel de duinen als de binnenlandse heide gebieden.

Bron:

https://natuurtijdschriften.nl/pub/568699/RAVON2014016001002.pdf?utm_source=chatgpt.com

In een **Nota van Antwoord bij het Natura 2000-beheerplan Kennemerland-Zuid 2018-2024** komt het volgende naar voren:

Het N2000-beheerplan ziet specifiek op de gebiedsbescherming en niet op soortenbescherming. De zandhagedis en hazelworm zijn geen vanuit Natura 2000 beschermde soorten in dit gebied. Ook behoren zij niet tot de typische soorten, kenmerkend voor de habitattypen. In het kader van dit beheerplan zullen wij daarom geen monitoringsbeleid voor deze soorten opzetten.

Bron: https://www.noord-holland.nl/bestanden/pdf/KZ%20Nota%20van%20Antwoord.pdf?utm_source=chatgpt.com

In een publicatie van **Fauna van de duinen, 1990-2023** staat het volgende:

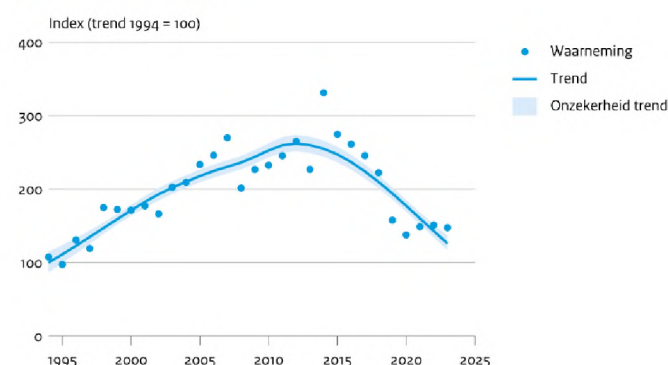
Populaties van veel kenmerkende diersoorten van de open duinen (zoals de zandhagedis) zijn achteruitgegaan sinds 1990. Dat komt door vergrassing en verstruiking van de duinen en doordat het aantal konijnen is afgenomen.

Bron: <https://www.clo.nl/indicatoren/nl112322-fauna-van-de-duinen-1990-2023>

In een publicatie **Reptielen van de Habitatrictlijn, 1994-2023**

De zandhagedis heeft momenteel een matig ongunstige staat van instandhouding. Deze soort komt voor in de duinen en op de hogere zandgronden. Vanaf 1994 is de zandhagedis in aantal en verspreiding matig toegenomen. De laatste 12 jaar nemen echter (sinds 2012) de aantallen sterk af. Dat heeft echter nog niet geleid tot een afname in de verspreiding.

Populatietrend zandhagedis

Bron: NEM (RAVON, CBS)

CBS/jun24
www.clo.nl/nh55408

De monitoring moet op globaal hetzelfde tijdstip van de dag plaatsvinden. Door een warmere periode zijn de hagedissen vroeger opgewarmd en actief en schuilen ze daarna op de warmste delen van de dag. De tapijttegels waar vaak exemplaren aangetroffen worden kunnen dan te heet worden. De hagedissen zijn daardoor minder aanwezig onder de hete tapijttegels. Dit is een algemeen bekend verschijnsel bij reptielen monitoring met de plaatjes methode.

Het gaat dan om de lokale zonbeschijning in combinatie met de lokale temperatuur. Er zijn geen onderbouwende gegevens voorhanden. Wel was de indruk van de waarnemers dat dit effect een rol zou kunnen spelen. Dit is nagevraagd bij een collega waarnemer (vrijwilliger te Meijendel) en bevestigd.

In de onderbouwing adviseren wij u ook de relatie tot de gehele populatie (welke ook in het aangrenzende Natura 2000-gebied strekt) mee te nemen, zodat de functie van het circuit als leefgebied ook binnen de gehele populatie welke groter is dan enkel het circuit wordt geplaatst. De populatie die aanwezig is op het circuitterrein is onderdeel van een meta-populatie die zich uitstrekt vanaf Den Helder tot aan Hoek van Holland (zie figuur 2). Het betreft een strook leefgebied beperkt tot het duinlandschap.

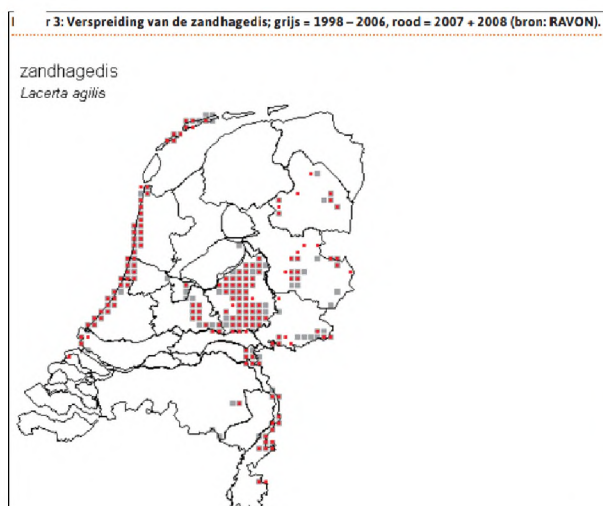
De belangrijke migratie en dispersie richting is derhalve Noord/zuid.

De populatie binnen het circuit is een randpopulatie van de populatie in het Natura2000-gebied Zuid-Kennemerland. Geschat kan worden dat de populatie binnen het circuit uit circa 130 exemplaren bestaat terwijl de Kennemerduinen een geschatte populatie van 20.000 exemplaren bevat, zoals hierna ook in reactie op uw vraag 3 aan de orde komt (Kennisdocument zandhagedis Bij12). Door de relatief lage kwaliteit van het leefgebied binnen het circuit ten opzichte van Zuid-Kennemerland is de draagkracht voor zandhagedissen per hectare circuitgebied geschat op circa de helft van dat van Zuid-Kennemerland (Bureau Waardenburg, 'Verslag monitoring 2007 – 2009 Circuit Park Zandvoort', 9 november 2010). De lage kwaliteit komt met name door de vergassing door voedselrijke bodem. Deze verrijking komt mede door het historische gebruik van voedselrijke plaggen uit het Natura-2000 gebied Zuid-Kennemerland als bouw materiaal voor de geluidswallen binnen het circuit.

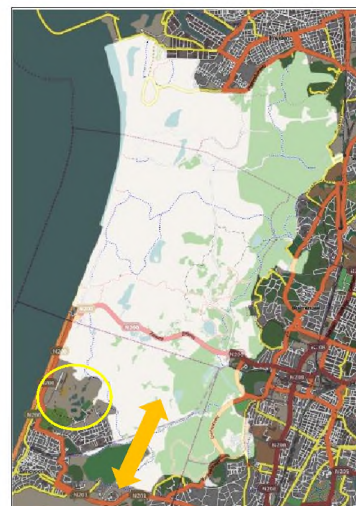
Ten westen wordt het circuit begrensd door de zeeboulevard, ten zuiden door de infrastructuur van het dorp Zandvoort. Gezien de ligging van het circuit zal belangrijke noord/zuid migratie en dispersie plaatsvinden ten oosten van het circuit (zie figuur 3, gele pijl).

Het leefgebied binnen het circuit heeft derhalve geen functie in eventuele belangrijke migratie of dispersie van zandhagedissen. Daarnaast is de grootte van de populatie beperkt door de middelmatige kwaliteit van het leefgebied op het circuit.

Derhalve kan verwacht worden dat effecten op de populatie binnen het circuitgebied van geen invloed zijn op de populatie in het Zuid-Kennemerland en derhalve ook niet op de meta-populatie.

Figuur 2. ontleend aan Kennisdocument Bij 12

Figuur 3. Zuid Kennemerland in cirkel circuit, pijl migratieroute. (bron website Provincie Noord Holland)

Samenvattend kan gesteld worden dat de populatie binnen het circuit van zeer beperkte waarde is voor de staat van instandhouding van de gehele populatie in het Kennemerland-Zuid en met name ook de meta-populatie.

2. In uw antwoordbrief wordt in tabel 3 de resultaten van de tapijttegels onderzoek van 2021 weergegeven. Wanneer wij deze aantallen narekenen zien wij echter enkele omissies. In de onderste rij zijn de cumulatieve aantallen aangegeven. Volgens de tabel zijn in gebied B in totaal 10 zandhagedissen waargenomen en in gebied C 5 rugstreeppadden en 17 zandhagedissen. In totaal tellen wij 11 zandhagedissen in gebied B en 7 rugstreeppadden en 15 zandhagedissen in gebied C wanneer wij de bovenstaande rijen bij elkaar optellen. Wij verzoeken u de tabel te corrigeren met de juiste aantallen en het monitoringsrapport uit 2021 aan te leveren.

Hieronder de gecorrigeerde tabel. In de bijlage het oorspronkelijke monitoringsrapport als pdf, derhalve ongecorrigeerd.

Tabel 3. Resultaten tapijttegel tellingen 2021.

Datum	Waarnemingen
20-4-2021	Locatie A: 0 Locatie B*: 1 zandhagedis Locatie C*: 1 zandhagedis
10-5-2021	Locatie A: 0 Locatie B: 2 zandhagedis Locatie C: 2 zandhagedis, 2 rugstreeppad
20-5-2021	Locatie A: 1 zandhagedis Locatie B: 4 zandhagedis, 1 rugstreeppad Locatie C: 1 zandhagedis, 1 rugstreeppad
7-7-2021	Locatie A: 0 Locatie B: 1 zandhagedis Locatie C: 2 zandhagedis, 3 rugstreeppad

17-08-2021	Locatie A: 0 Locatie B: 2 zandhagedis Locatie C: 1 zandhagedis, 1 rugstreepad
14-9-2021	Locatie A: 1 rugstreepad Locatie B: 0 Locatie C: 6 zandhagedis
28-9-2021	Locatie A: 3 zandhagedis, 1 rugstreepad Locatie B: 1 zandhagedis Locatie C: 2 zandhagedis
cumulatief	Locatie A: 4 zandhagedis, 2 rugstreepad Locatie B: 11 zandhagedis, 1 rugstreepad Locatie C: 15 zandhagedis, 7 rugstreepad Totaal: 30 zandhagedissen, 10 rugstreepaden

* Locatie B valt onder locatie 4 in opvolgende jaren

* Locatie C is reservaatgebied 1 genoemd in opvolgende jaren

3. In de antwoordbrief wordt aangegeven dat de populatie zandhagedissen in het naastgelegen Natura 2000-gebied op circa 20.000 exemplaren wordt geschat. Wij verzoeken u een bron aan te leveren waarin dit staat aangegeven.

Het Natura 2000-gebied is abusievelijk genoemd, het moet Kennemerduinen zijn, beide termen worden echter door elkaar gebruikt.

Bron: <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2023/11/Kennisdocument-Zandhagedis.pdf>

Pagina 12, Hoofdstuk 1.6 Populaties:

“In heel goede gebieden bedraagt de dichtheid doorgaans 90 tot 100 zandhagedissen per hectare. In kleine delen binnen deze gebieden kan de dichtheid omgerekend ook wel de 400 dieren per hectare bereiken. Van de Kennemerduinen is een dichtheid van 8 – 15 exemplaren per hectare bekend met een totale populatie van rond de 20.000 exemplaren.”

In verband met uw verlot wordt dit verslag ook naar uw collega [REDACTED] gestuurd.

We vertrouwen erop dat hiermee al uw vragen zijn beantwoord.

In de bijlage het rapport: Monitoring zandhagedis en rugstreepad 2021, Burgemeester van Alphenstraat 108 te Zandvoort.